

За наукові КАДРИ

Орган партбюро, ректорату, комітету ЛКСМУ, профкому та місцевому
Одеського Державного Університету ім. І. І. Мечникова

СЕРЕДА
1
ВЕРЕСНЯ
1954 року
№ 20 (419)

Ціна 20 коп.

З НОВИМ УЧБОВИМ РОКОМ, ТОВАРИШІ СТУДЕНТИ!

З НОВИМ НАВЧАЛЬНИМ РОКОМ, ТОВАРИШІ!

Сьогодні початок нового навчального року! Це справжнє велике свято щасливої радянської молоді. Промайнуло тепле літо, а в пам'яті назавжди залишиться веселий і культурний відпочинок, туристські походи та експедиції, екскурсії в Москву, Ленінград та інші визначні місця нашої неозорої соціалістичної Батьківщини. А скільки юнаків і юнок побувало в санаторіях, будинках відпочинку. Значна кількість побувала в рідних селах і містах, і тут був справжній відпочинок. Сотні студентів нашого університету виступили з лекціями та доповідями на політичні, літературні та загальноосвітні теми. Багато наших друзів працювали в колгоспах, допомагаючи швидко і безвратно зібрати врожай і виконати першу заповідь перед державою — хлібоздачу.

Сьогодні початок нового навчального року! Сотні юнаків і дівчат сядуть на свіжовифарбовані лави, ввійдуть в світлі аудиторії, добре обладнані кабінети та лабораторії. Все готове для нормального навчання — проведено ремонт в гуртожитках і навчальних приміщеннях, значно зріс фонд бібліотек і кабінетів, навчальним приладдям, обладнанням, поповнились лабораторії.

Кожний студент — першкурсник і той, що вже п'ятий рік в нашому Одеському державному університеті ім. І. І. Мечникова, — сьогодні з почуттям великого щастя на повний голос скаже:

— Спасибі тобі, рідна Комуністична партіє, спасибі тобі, рідний Радянський уряде, за батьківське піклування про нашу світлу молодість.

І разом з тим кожен студент ще і ще раз згадає про ті великі обов'язки, які покладає на нього партія, уряд та народ.

А обов'язки справді великі, почесні та благородні. Кожний студент перш за все повинен повністю віддатися навчанню. Вчитись на відмінно і добре — це першочерговий, священний обов'язок радянського студента. Він повинен усвідомити, що країна чекає висококваліфікованих кадрів для народного господарства. Соціалістичній Вітчизні потрібні хороші педагоги, які б зуміли виховати нашу молодь в дусі комунізму, дати їм вичерпні знання; потрібні хіміки, фізики, біологи, астрономи, які б зуміли плідно працювати на

різних ділянках народного господарства, потрібні, нарешті, молоді наукові працівники, які б рухали вперед нашу вітчизняну науку. Отже, одне з найважливіших завдань студента — всебічно оволодіти своєю спеціальністю.

Але не можна бути хорошим спеціалістом, не засвоївши науки наук — основ марксизму-ленінізму. Товариш Сталін вказував, що «ленінець не може бути лиш спеціалістом, облюбованою ним галузю науки, — він повинен бути разом з тим політиком-громадським працівником, що цікавиться долею своєї країни, знайомий з законами суспільного розвитку, вміє користуватися цими законами і прагне бути активним учасником політичного керівництва країною».

Досконало вивчити основи марксизму-ленінізму не можна без систематичної кропітливої праці. Кожний студент, і особливо першкурсник, не повинен відкладати в довгий ящик конспектування програмового і додаткового матеріалу, повинен готуватися до кожного семінару і брати активну участь в обговоренні поставлених питань.

Разом з тим, кожен студент повинен вміти сполучити відмінне навчання з активною участю в громадсько-політичному та культурному житті нашого навчального закладу. На кожному факультеті працюють десятки наукових гуртків, спортивні секції, колективи художньої самодіяльності. Справа честі кожного студента — взяти активну участь в роботі цих добровільних об'єднань. Кожний студент повинен боротися за високу трудову дисципліну, загальну культуру та моральну чистоту, свою і своїх товаришів. Особливо великі завдання в цій справі покладаються на студентів-комуністів та комсомольців. Вони повинні бути вожаками скрізь і всюди — в студентській аудиторії, в гуртожитку, в громадських місцях, — бути зразком поведінки.

Дорогі друзі, студенти Одеського державного університету! Порадуйте рідну соціалістичну Вітчизну, Комуністичну партію і Радянський уряд глибокими знаннями, високою дисципліною, активною участю в громадській роботі.

З новим навчальним роком, товариші!

ДО НОВИХ УСПІХІВ У НАВЧАННІ!

МАЙБУТНІМ ФІЗИКАМ І МАТЕМАТИКАМ

Із року в рік кожної осені все нова й нова молодь заповнює аудиторії нашого рідного університету. З кожним роком ростуть кадри вирощуваних університетом наукових працівників і майстрів учбового процесу, але зростають разом з тим і вимоги, що пред'являються до них.

Грандіозні завдання, які ставить партія і уряд перед радянською наукою, перед фізикою, напівпровідників і радіо, перед механікою, астрономією і математичними дисциплінами, настійно вимагають, щоб рівень викладання в університеті був піднятий на ще вищий рівень. Тепер не можна уже задовольнятися пасивним сприйняттям дисциплін, що викладаються, і практикою в учбових лабораторіях. Від студентів вимагається активна участь в дослідній роботі кафедр. Вони проходять виробничу практику на заводах і в науково-дослідних інститутах і педагогічну практику в середній школі.

Так використайте ж, дорогі товариші, широкі можливості, які відкриваються перед вами в зв'язку з вступом до університету. Станьте гідними учасниками величного будівництва, що йде в нашій Радянській країні, — будівництва комунізму.

Заслужений діяч науки, лауреат Сталінської премії, доктор фізико-математичних наук професор

Є. А. КИРИЛОВ.

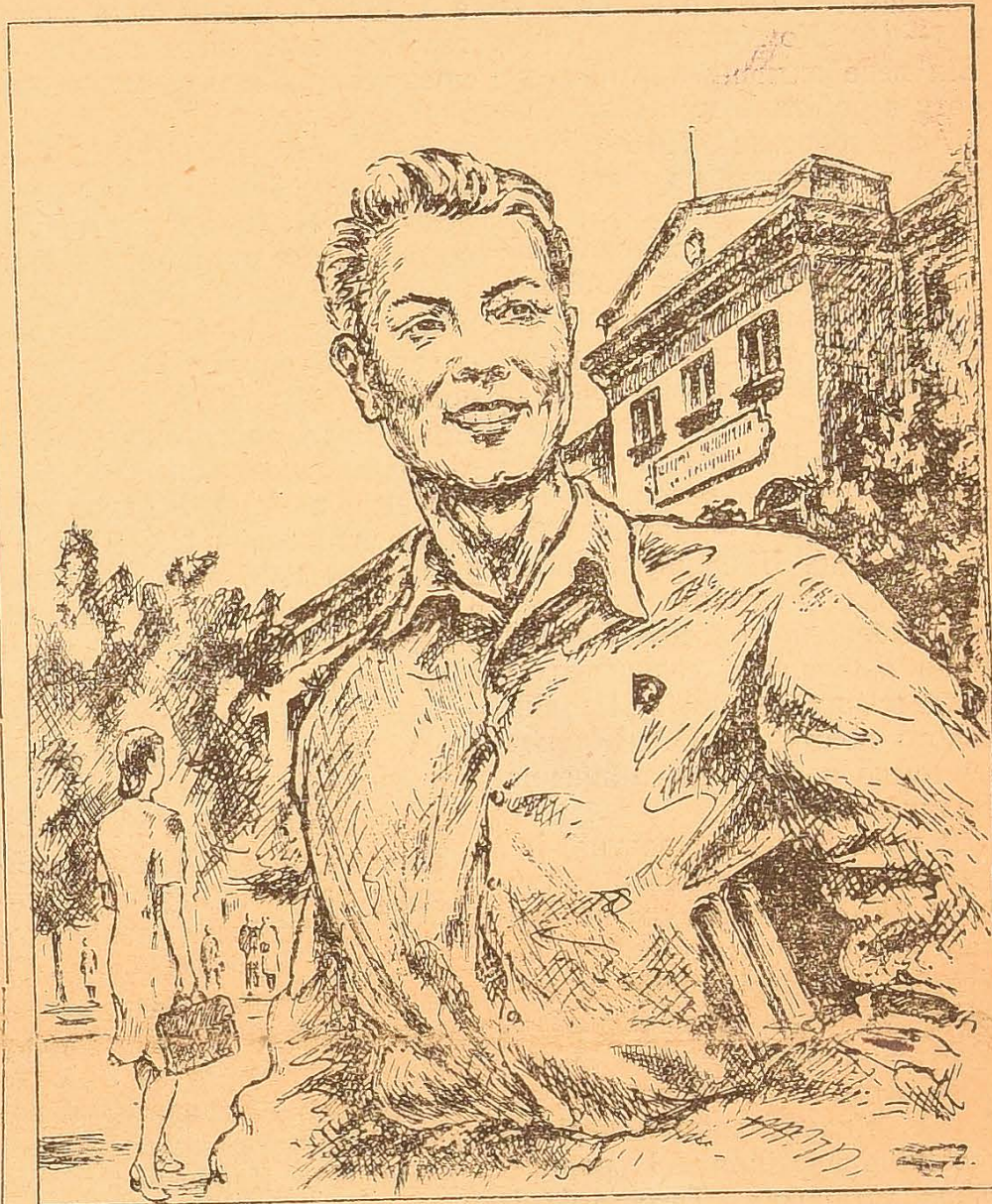
В учбово-експериментальних майстернях

Колектив працівників учбово-експериментальних майстерень університету закінчує ремонтні роботи та виконання замовлень до початку нового навчального року.

Одним з відповідальних завдань, які стоять перед нами, є капітальне переобладнання актового залу. Заново виготовляється комплект зручних і гарних меблів на 400 місць. Зал буде прикрашений новими масивними дверима. Закінчується також капітальний ремонт фасаду головного корпусу університету.

В майстернях проводиться робота по виготовленню складного наочного приладдя і ремонт окремих агрегатів з обладнання лабораторій. Повністю відремонтовано інвентар гуртожитків та ідальні.

В. Г. ТОМЧІЙ, начальник учбово-експериментальних майстерень.

ЛИСТ ВІД УЧИТЕЛЯ

Дорогі друзі! Більшість з Вас, вступників, після закінчення навчання опанують однією з відповідальних професій у нашій країні, професією вчителя. Через п'ять років ви будете озброювати дітей знаннями, умінням використовувати ці знання в житті, допомагати їм стати свідомими будівниками комунізму, людьми твердої волі і сильного характеру.

Ваші враження від школи ще зовсім свіжі, і Ви прекрасно пам'ятаєте, що ви любили і поважали тих вчителів, які знали і любили свій предмет, свою роботу.

З перших же днів навчання в університеті підійдіть з усією серйозністю і відповідальністю до підготовки до майбутньої спеціальності. Успіх і якість

педагогічної роботи початкувих учителів залежить не тільки від їх академічної підготовки, а й від того, яку участь ви приймете у громадській роботі університету, як віднесетеся до педагогічної практики.

Працюючи агітатором на виробничій дільниці чи керівником політгуртка, виконуючи комсомольські доручення, студент набуває уміння і навиків роботи з колективом, а це надзвичайно допомагає в роботі з учнями.

Бажаю вам, дорогі друзі, успіхів у підготовці до нелегкої, відповідальної і благородної праці по вихованню підрастаючого покоління — будівників комунізму.

М. І. ДОБРОГОРСЬКИЙ, учитель
3-ої залізничної школи м. Одеси.

БАЖАЄМО УСПІХІВ

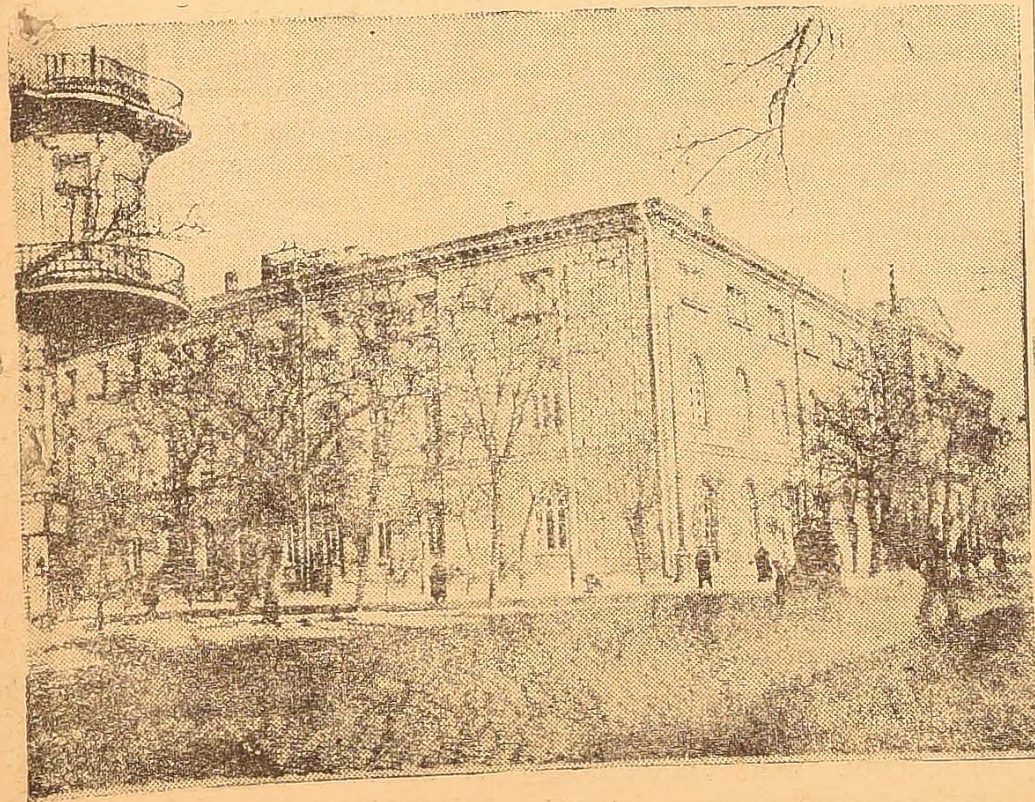
Дорогі вступники!

Ми, учні 10 класу 36 школи м. Одеси, переживаємо вашу радість разом з вами. З великим задоволенням ми будемо слідкувати за вашим ростом. Ваші успіхи радуватимуть нас. Ваші недоліки в навчанні — турбуватимуть. Завжди пам'ятайте,

те, що в школі вас не забувають. Тримайте зв'язок з школою! Приходьте ділитися результатами вашого навчання!

Бажаємо вам, дорогі друзі, успіхів у навчанні та громадській роботі!

Група учнів 10-го класу
36 школи м. Одеси.

Головний корпус Одеського Державного університету

А. О. ЖДАНОВ

(До 6-х роковин з дня смерті)

31 серпня 1948 року помер Андрій Олександрович Жданов — один з видатних будівників і діячів Комуністичної партії і Радянської держави, визначний марксистський теоретик, талановитий пропагандист марксизму-ленінізму.

Ще в 1912 р. А. О. Жданов вступив в революційний рух, приймаючи участь в соціал-демократичних гуртках учнівської молоді м. Твері (тепер м. Калінін). З 1915 р. А. О. Жданов — член Комуністичної партії. Він веде активну партійну роботу в робітничому районі Твері, а з березня 1916 р. стає членом Тверського комітету РСДРП.

Під час першої світової війни А. О. Жданов був мобілізований в армію і проводив революційну пропаганду серед солдат. В 1917 р. він приймав активну участь в підготовці і проведенні Великої Жовтневої соціалістичної революції на Уралі. За його ініціативою була створена Шадринська більшовицька партійна організація. Обраний головою Першої Ради робітничих, селянських і солдатських депутатів Шадринського повіту, А. О. Жданов невтомно боровся за зміцнення Радянської влади.

В роки іноземної воєнної інтервенції і громадянської війни А. О. Жданов проводив велику партійну і радянську роботу на Уралі і в Твері, приймав активну участь в організації і політичній освіті частин Червоної Армії. З 1920 по 1934 р. А. О. Жданов займає керівні посади в партійних і радянських установах Тверської і Горьковської областей. XVI з'їзд ВКП(б) обрав А. О. Жданова в члени ЦК ВКП(б). Після XVII з'їзду ВКП(б), в 1934 р., А. О. Жданов був обраний секретарем ЦК ВКП(б), в 1935 р. — кандидатом в члени Політбюро ЦК ВКП(б), а після XVIII з'їзду ВКП(б) — членом Політбюро ЦК ВКП(б).

А. О. Жданов входив в керуюче ядро Комуністичної партії, яке після смерті В. І. Леніна, в непримиренній боротьбі проти троцькістів, зінов'ївців, бухарінців і інших капітулянтів, відстояло великий прапор Леніна, згуртувало партію, забезпечило перемогу соціалізму і вивело радянський народ на широкий шлях будівництва комунізму. А. О. Жданов був вірним соратником Й. В. Сталіна в боротьбі за розгром контрреволюційного троцькізму, зінов'ївців, які намагалися відхилити партію з ленінсько-сталінського шляху.

Проводячи велику партійну і державну роботу, А. О. Жданов багато уваги і сил приділяв дальшому розвитку ряду важливих проблем марксистсько-ленінської теорії, питанням соціалістичної культури. Його промова на I-му Всесоюзному з'їзді письменників 17 серпня 1934 р. мала велике значення для дальшого розвитку радянської літератури. А. О. Жданов визначив суть соціалістичного реалізму і завдання, що стоять перед радянською літературою. Правдивість і історична кон-

кретність художнього образу, підкреслював А. О. Жданов, повинні сполучатися з завданням ідейного виховання трудящих в душі соціалізму.

В роки Великої Вітчизняної війни Радянського Союзу Комуністична партія і Радянський уряд доручили А. О. Жданову організацію оборони Ленінграда. В трудні місяці облоги міста гітлерівською армією ленінградські комуністи на чолі з А. О. Ждановим були душою героїчної оборони міста Леніна, проявляючи велику мужність і героїзм.

За мужнє керівництво бойовими операціями і за досягнуті успіхи в боях проти німецько-фашистських загарбників Президія Верховної Ради СРСР нагородила А. О. Жданова орденом Суворова I ступеня і орденом Кутузова I ступеня. Йому було присвоєно звання генерал-полковника.

З 1944 р. А. О. Жданов працював в Москві в ЦК ВКП(б). 25 лютого 1946 року, в зв'язку з п'ятдесятиліттям з дня народження і беручи до уваги його видатні заслуги перед партією і радянським народом, А. О. Жданов був нагороджений орденом Леніна.

Особливо багато в післявоєнний період А. О. Жданов займався розробкою важливих питань марксистсько-ленінської теорії. В вересні 1946 р. А. О. Жданов виступив на активі Ленінградської партійної організації з глибокою за змістом і блискучою за формою доповіддю «Про журнали «Звезда» і «Ленинград». Керуючись постановами ЦК ВКП(б) від 14 серпня 1946 р., А. О. Жданов викрив помилки і недоліки на літературному фронті.

А. О. Жданов був видатним знавцем російської і світової літератури, тонким цінителем музикальної культури й живопису.

24 червня 1947 р. А. О. Жданов виступив на філософській дискусії по книзі Г. Ф. Олександрова «Історія західноєвропейської філософії». Розглядаючи висунуті в цій книзі теоретичні питання, він показав зразок партійності і комуністичної принципиальності.

Виступи А. О. Жданова носили творчий, бойовий характер. Він вимагав сміливо висувати нові теоретичні питання, питання сучасності, які ставить практика комуністичного суспільства.

А. О. Жданов був у перших рядах керівних діячів міжнародного робітничого руху, невтомно боровся за згуртування сил антиімперіалістичного, демократичного табору.

В повідомленні партії і уряду в зв'язку з смертю А. О. Жданова говорилося: «Його кипуче життя і діяльність — приклад самовідданого служіння партії і народу. Гарячу любов партії і всіх трудящих він заслужив своєю беззавітною відданістю великій справі Леніна—Сталіна, своєю глибокою принциповістю, яка не припускає будь-якого відхилення від генеральної лінії партії».

Говорять першокурсники

Мета мого життя

Подавши свої документи на український відділ філологічного факультету, я перш за все прагнула успішно скласти екзамени.

Нарешті я зарахована студенткою Одеського державного університету. Тепер моя мета — стати педагогом радянської школи. Ця проста і скромна спеціальність дуже приваблює мене. Я все своє життя віддам на благо своєї Батьківщини. Не знаю нічого кращого, ніж виховувати молоде покоління нашої країни в душі безмірної любові до свого народу, до Комуністичної партії і Радянського уряду.

Л КУВШИНОВА, студентка I курсу українського відділу філологічного факультету.

Завітна мрія

Ще з шкільної партії я мріяла поступити до Одеського державного університету на біологічний факультет. І ось моя мрія здійснилась.

Що може бути кращим, ніж стати досвідченим біологом зараз, коли партія і уряд приділяють таку велику увагу сільському господарству і виробництву товарів широкого вжитку!

Я обіцяю вчитися відмінно, а після закінчення університету сумлінно працювати на тій ділянці комуністичного будівництва, куди надішле мене моя Батьківщина.

Е. БУЛАВА, студентка I курсу біологічного факультету.

Незабутнє враження

Цього літа мені пощастило побувати на Всесоюзній сільськогосподарській виставці в Москві. Мені, рядовому відвідувачеві, хочеться розповісти про деякі враження, які справила на мене виставка.

Перш за все треба сказати про чудове оформлення всієї виставки. Дуже красиві фонтани: «Дружба народів», прикрашений скульптурами радянських дівчат в національних вбраннях; «Кам'яна квітка», складена з різнокольорової смальти за мотивами уральських народних сказів; золотий «Колос», який сяє серед дзеркальної гладі басейну, та інші. Тисячі водяних струмків, що переливаються всіма кольорами райдуги, створюють складний мінливий малюнок.

Вся площа виставки вкрита рясною зеленню. Вздовж алеї, по краях водоймищ та навколо павільйонів розбиті гарні квітники. У великову ботанічному саду можна побачити рослини, які зібрано з усіх кінців нашої Батьківщини. У Мічуринському саду ростуть плододі дерева. Мені запам'яталась низькоросла яблуня — сланка, вкрита великими плодами, та дерево, на якому зріють яблука багатьох сортів.

Бути гідними народної турботи

Проїшов місяць, як я виїхав з дому, з далекого Омська. Сім днів їхав поїздом. Потім — екзамени і неймовірно радісний день 21 серпня, коли були оголошені списки прийнятих до університету. Хочеться поділитися новими враженнями, яких так багато, що здається, ніби життя почалося знову.

Поїзд вирушив з Омська. Всі вагони заповнені молоддю. Випускники шкіл їдуть вчитися в вузи, технікуми, училища. Ідуть до Москви і Ленінграда, Куйбишева і Харкова. У кожного свої прагнення, свої бажання, кожен хоче здійснити свою завітну мрію — вчитися, працювати, творити в обраній ним галузі науки чи техніки.

Ось де почуваш, як широко відкриті дороги для нашої молоді. Думаєш про те, що все це дала нам наша Комуністична партія, наш рідний Радянський уряд, і не знаходиш слів, щоб висловити свою глибоку подяку. В думках даєш собі клятву вчитися і працювати так, щоб бути гідним народної турботи.

За вікнами вагону проносяться поля, ліси, ріки і міста. Тут і там височать підйомні крани. Країна будується. Назустріч їдуть состави з машинами і металевими конструкціями.

Споруджуються корпуси нових будинків, заводів. Всюди бачиш напружену працю радянських людей. В душі росте почуття гордості, міцніє віра в могутність Країни Рад. Жалюгідними і нікчемними здаються погрози імперіалістів Заходу, які хочуть зруйнувати наше кипуче, радісне життя.

Ось я і в Одесі. Складаю екзамени до університету, на фізико-математичний факультет. Стати математиком — моя давня мрія. Я мріяв про це, навчаючись в школі, працюючи на заводі. Школу я закінчив давно, і готуватись доводилось серйозно, перед кожним екзаменом в короткий час поновлювати в пам'яті велику кількість матеріалу. Я склав екзамени, і прийнятий в число студентів. Проводжаючи мене з Омська, колектив цеху на заводі, де я працював, висловив впевнення, що я поступлю до університету, і я дуже радий, що виправдав надії моїх товаришів.

Наприкінці хочеться закликати першокурсників мобілізувати всі свої сили і здібності для того, щоб вчитися на відмінно і підтримати славні традиції Одеського університету.

ВЛЮШИН, студент I курсу фізико-математичного факультету.

інського народу з братнім російським народом.

Після огляду павільйону посилюється почуття гордості за багатства і високу культуру нашого народу, який тільки після Великої Жовтневої революції в братній сім'ї радянських народів зміг розгорнути всі свої здібності.

Мені дуже сподобався також павільйон квітів. Тут вражає безліч фарб, краса і граціозність форм.

У павільйоні Поволжя можна побачити цікаву діючу модель гідроелектричного вузла, яка дає повну уяву про роботу великої гідроелектростанції.

На алеях виставки — безперервний рух. В очі впадають різноманітні національні костюми не тільки представників наших республік, але й гостей з-за кордону. В одному з павільйонів я чула, як екскурсовод — молода російська дівчина — давала пояснення групі узбеків їх рідною мовою.

Хочеться відзначити, що на виставці зразково поставлено обслуговування відвідувачів.

Виставка викликає почуття ще більшої любові до нашої неосяжної Вітчизни і захоплення великим радянським народом-творцем.

О. КОРЖЕНІВСЬКА.

ЧЕРЕЗ ПЕРЕВАЛИ ЗАХІДНОГО КАВКАЗУ

Від Анапи на Чорноморському узбережжі до Апшерону на Каспійському на 1110 км протягнувся Гірський Кавказ.

Найвища і найбільш зледеніла частина, область величезних вулканів, розташовується між Ельбрусом і Казбеком. Це—Центральний Кавказ. Багато з вершин мають більш ніж 5000 метрів заввишки: Ельбрус, Шхара, Казбек, Дих-тау та інші. В ясну погоду з Ельбруса можна побачити Чорне море.

На Західному Кавказі вершини менші, ніж у Центральному. Головна вершина району Домбай—Ульген має «лише» 4040 м. Але зледенілість хребтів Західний Кавказ відрізняється від Східного Кавказу, і не поступається перед Центральним. На височині більш 2700—3000 м. гори Західного Кавказу одягаються у вічні сніги. Снігові перевали, льодовики, досягаючи кількох кілометрів в довжину, круті міжгір'я, мальовничі озера з прозорою блакитною водою, бурхливі ріки, водопади, багату рослинність—все це здавна вабить до себе туристів і альпіністів.

У верхів'ях р. Теберди, між найвищими вершинами району знаходиться «перлина Західного Кавказу»—Домбайська поляна. У віковому пихтовому лісі білять будівлі таборів спортивних товариств «Буревісник», «Медик».

На 6 км. вище Домбайської поляни, у підніжжя гори Сулахат і Алібекського льодовика міститься табір ЦР ДСТ «Наука», «Алібек». Держава не шкодує коштів для найкращої організації відпочинку студентів. В таборі споруджено прекрасний плавальний басейн з вишкою для стрибків, баскетбольний і волейбольний майданчики, тенісний спорт-клуб, ідально.

Альпіністи сходять на навколишні вершини—Белала-кая, Софруджу, Сулахат та ін.

Звідси ж починається плановий маршрут туристів ДСТ «Наука»—похід другої категорії важкості через перевали Західного Кавказу. Із Москви і Тбілісі, Ленінграда і Одеси, Львова і Свердловська збираються гут спортсмени. Ці туристи здійснюють вже другий або третій похід, вони встигли побачити Яйлу або лісисті відроги Карпат, або пройти на лижах Уральські гори.

Виходу в основний маршрут передували заняття на сніжнику і осяпах, а потім 2-денний тренувальний похід. Заняття на Алібекському сніжнику полягали в опрацюванні страховки на випадок падіння при спусканні. Шлях до сніжника проходить біля Тур'єго озера з прозорою блакитною водою. Ось і перший сніг.

Дарма інструктор умовляє: «Пішли далі! Він ще встигне вам набриднути!». Затримуємось надовго. Фотографи, звичайно, знімають групу в сніжки і потім групу з інструктором, який спрямовує в далечінь традиційний льодоруб.

На наступний день—тренувальний похід. Траверсуємо гору Семенов-баши. Підйом на Семенов-баши крутий. На одній з зупинок в кінці підйому інструктор читає лекцію про необхідність уваги в горах. Тільки він змов'я, як наступний епізод по-

служив наочною ілюстрацією до лекції. Рюкзак автора цих рядків, не уважно відставлений вбік, зірвався і швидко покотився вниз. На щастя туриста півгодини розшуки далеко вниз закінчилися успішно.

В складі нашої групи 15 студентів Одеського і Львівського університетів, Грузинського політехнічного інституту, Московського педагогічно-го інституту іноземних мов та ін. Від Одеського університету у поході брали участь випускники геолого-географічного факультету О. Криницька, студентки біологічного факультету М. Кривошеєва, Л. Камінська, О. Зінов'єва, студентка хімічного факультету Л. Бакало і автор цієї статті. Керівником групи був аспірант Ленінградського інституту О. Васильєв.

Останній день перебування в таборі. Ось туристи склали рюкзак, прив'язали паливо (перша ночівля буде скальною), змазали водонепроникною змазкою великі чоботи з трикожами. Прозвучали натупні побажання інструкторів табору—майстрів спорту СРСР Л. Іллічової і В. Громова—і ми вирушаємо.

Тропа серпантинна йде по крутій схилу гори. Через кожні 10—15 хвилин робимо півторихвилинні зупинки. Піт тече градом. Йти важко, але відстаючих немає.

Перша ночівля дає відчуття температурних контрастів, зв'язаних з височинною зональністю. Передранковий холод змушує одягнути на себе все, що є, але заснути важко.

На наступний день штурмуємо Алібекський перевал. Його височина—3208 м. Категорія перевалу «І-б». Незліченні підйоми по осяпах, траверси невеликих сніжників, остання снігова стіна, подолана за допомогою каната—і ми на перевалі.

Спуск проходить по довгому сніжнику і потім альпійськими луками через густі хащі рододендронів. Зліва видно Марухський перевал.

Переходимо вброд швидко, але неглибоку річку Джеловчат. Вже ввечері підходимо до бурхливого і глибокого Аксаута. Швидко налагоджуються канатні перила. Використовуючи грудні обв'язки і так званий «карабін Абалакова», переправляємося по вузькому бревну, перекинутому на той берег. Ночуємо в буковому лісі. Ранком ідемо до Халегського перевалу. Просторий буковий ліс змінюється хвойною тайгою. Наприкінці йдемо ароматними різнотравними килимами альпійських лугов. Круті підйоми чергуються широкими терасами. Тераси Халегського перевалу дуже великі. На височині 3000 м. над рівнем моря розміщуються майже ідеальні рівнини, оточені сивими громадами гір. Тут пасуться незлічені отари, які переганяються на сотні кілометрів.

Як виникли ці рівнини, властиві за своїм видом території, яка знаходиться майже на рівні моря?

(Продовження буде).

Г. Л. КОФФ, студент III курсу геолого-географічного факультету.

З УСТ НАРОДУ

«Ясна зірка, як сонце, з Кремля Землю Радянську теплом обіймає, Рідна, родюча, щаслива земля Піснею повниться з краю до краю». («Пісня про Героя Соціалістичної Праці Ніну Лукаву»).

Народ наш здавна любить пісню. В ній знайшли втілення його думи, прагнення, почуття любові до рідного краю, глибока правда життя. Яким було життя народу, такі були й пісні його.

Мудрість народна, спостережливість і кмітливість сконденсовані у влучних і дотепних прислів'ях, приказках, анекдотах та інших видах народної творчості. Все це багатющий матеріал для вивчення життя народу, його історії, побуту, звичаїв, культури. «Подлинную историю трудового народа нельзя знать, не зная устного народного творчества»—визначав на I-му Всесоюзному з'їзді письменників О. М. Горький.

В нашій країні збирання народно-поетичної творчості поставлено на наукову основу, і в цій галузі зроблено дуже багато. Виходять збірки народних пісень, казок, прислів'їв, приказок і ін.

Останнім часом видавництво АН УРСР випустило збірки «Українська народна поезія про Велику Вітчизняну війну» і «Радянські частушки і коломийки». В них зібрана творчість народу довоєнного і післявоєнного періоду.

Багато можуть допомогти в цій справі Інституту фольклористики АН УРСР студенти філологічних факультетів, викладачі літератури. З такою метою кафедра української літератури університету організувала цього року польову практику студентів по збиранню і записуванню матеріалів народної творчості в районах Одеської області.

Ми покищо маємо можливість сказати кілька слів про матеріали, зібрані однією з груп в липні місяці в селах Тригради, Маяк, Самарка Червоноокнянського району.

Проводились записи від людей старшого покоління і від молоді. Вдалося зібрати значну кількість пісень, частушок, записати анекдоти, казки та ін.

Характеризуємо пісенний матеріал. Про частушки, казки, анекдоти хочемо сказати в інших замітках.

***

Пам'ять людей старшого віку зберегає ще багато пісень про життя довоєнного періоду. Тематика їх різна. Яскраво виражений мотив соціальної нерівності, тяжкого життя трудящих в таких піснях, як: «Усі гори зеленіють», «Сестро моя», «Колі б знала, що всім людям» і інш. Безраднісне і злиденне існування, виснажлива робота від зорі до зорі на чужих, на інших, на багатих—така участь бідного трудівника.

«Сестро, моя сестро, сестро

дорогая,
Чого ж це ти, сестро, така стара стала?»—сповнене гіркоти і любові звертання брата.

«З нужди і клопоту, з тяжкої роботи»—

відповідає йому сестра. (Пісня «Сестро моя»).

Трагічну долю бідної вдови і її осиротілих дітей змальовано в іншій пісні:

«Усі гори зеленіють,
Де багаті орють, сіють,
Тільки одна гора чорна,
Де сіяла бідна вдова».

В холодну зиму не знає вдова, куди подітись з дітьми, бо не має власної хатинки. Навіть брат і той не хоче пустити до себе в хату, бо сестра бідна, в неї багато дітей, а хоч і пускає, то з принизливою умовою, щоб її дітей не було в хаті, коли він з своєю родиною сяде обідати.

«Поки дядько пообідав

Діти батька одвідали.

— Устань, батьку, устань

з гробу:

Тяжко жити біля роду».

(«Усі гори зеленіють»).

Та не дивлячись на тяжке життя і гніт, трудящі не втрачають почуття людської гідності, ясно усвідомлюють класову нерівність. Так в одній з пісень на залицяння багатого козака, що хоче обдурити бідну дівчину, дівчина з гідністю, стримано, але переконливо викриває його брехливі обіцянки:

«Де ти бачив, козаченько,

Щоб сухий дуб листя мав.

Де ти бачив, козаченько,

Щоб багатий бідну брав».

(«Ой, у полі край дороги»).

Значна кількість пісень присвячена темі нещасливого кохання бідної дівчини і багатого хлопця чи навпаки. Сюди належать «Вийду я на гору, на гору круту», «Постій, постій, моя мила», «Ой під мостом, мостом» та ін. Перша розповідає нам, чому «козак молоденький без пари гуляє», бо:

«Оце в мене й пари, що оченки карі,

Оце в мене та й любові, що чорні брови».

Хто ж схоче одружуватись з цим бурлакою, все багатство якого «голий би за пазухою заховав».

В другій пісні говориться, що мати не дозволяє синові брати бідну дівчину, хоч він і любить її. Подібна тема і в пісні «Тихо над Волгою-річкою». Сумна доля рекрута царської армії оспівана в піснях «Калина-малина», «Не для мене весна прийшла» і інш.

Та не могла вбити в трудящій людині тяжка експлуатація кращих людських рис. І хоч яке було нестерпне ярмо гніту, народ любив свою батьківщину. Цим почуттям пройнята чудова в художньому відношенні і характерна своїми засобами пісня «Тече річенька невеличенька». Знудьгувавшись за рідним краєм, дівчина, віддана кудись на сторону, перекинувшись зозулею і полетіла хоч подивитись на рідні поля і ліси.

«Летіла полями, поля я кропила дрібними сльозами.

Летіла лісами, гілля я ламала білими руками».

Цікаві своїм змістом сповнені оптимізму жартівливі народні пісні «Ой бачу, бачу...», «А всі люди конопельки сіють» і ряд коротких примовок. Всі вони виконуються під час танців, як примовка танцюючих у швидкому темпі:

«Ой бачу, бачу, хто оженився,
скорчився, зморщився ще й закурився» і т. д.

***

За радянських часів твори радянських письменників, в тому числі і поетів-піснярів, мають невичерпні можливості доступу в широкі маси. Вірне відображення життя і почуттів радянських людей—ось запорука популярності в народі творів мистецтва. Незмінною любов'ю користую-

ються пісні радянських поетів і композиторів. Поряд з цим народ продовжує свою творчу роботу, в його середовищі народжуються пісні про радянську епоху.

Слід відзначити, що зараз творяться пісні про сучасне життя, в яких використовуються лексика і ритміка давніх народних пісень. Так, пісня «Раз козак у похід збирається» змальовує події Великої Вітчизняної війни. В плані традиційному козак прощається з дівчиною, вона обіцяє не забувати його і т. д. Приходить звістка, що боєць

«Загинув за честь і за славу,
і за вільне українське життя».

Подіям Вітчизняної війни присвячені пісні «Колосилась в поле рожь густая», «Пісня офіцера». Перша з них поширена на значній території України—в межах Одеської, Ровенської, Ворошиловградської, Чернігівської і інших областей.

Пісня «Удень я працюю» розповідає просто і щиро про радісну працю і щасливе кохання колгоспної молоді. Однак чистосердечно закликає кохану:

«Роби у колгоспі,
будь передовою,
Я буду навчатись,
змагатись з тобою».

Трудовий героїзм і кращі люди нашої країни оспівуються народом в частушках і піснях.

Популярністю користується в колгоспній художній самодіяльності пісня про героїню праці Ніну Лукаву, свинарку колгоспу «Чкалова», Ставрської сільради.

«Ніна Лукава одна із жінок,
Що за собою колгоспників кличуть
Працею скласти барвистий вінок
Для України ясного обличчя».

Непорухливі єдності, дружбі народів українського і російського, що витримала 300-літній строк суворих випробувань, присвячені щирі і мужні слова звертання українського і інших народів до старшого брата:

«О Русь—сестра! Народ—брат!
З тобою ми на всі віки,
Як дуб міцний, будем стояти:
Ти—стовбур наш, а ми—гілки».

Інтереси народу нашого і великої Комуністичної партії нерозривні. З метою підвищення добробуту радянських людей, з метою збільшення виробництва зерна партія і уряд поставили завдання освоїти значну площу цілих земель Поволжя, Казахстану та інших районів.

На заклик партії відповіли згодою поїхати на освоєння цих земель сотні і тисячі радянських людей. Схвильовано і щиро звертається комсомолка до своїх подруг частушками:

«А коли зачула я
Дорогі для нас слова,
Мені серце підказало:
Там повинна бути я».

Вирішивши їхати, вона закликає своїх подруг наслідувати її приклад і подолати всі перешкоди на шляху до благородної мети:

«Комсомольці! Переможемо!
Всім труднощам не вступай!
І виростим на Поволжі
Небувалый урожай!»

Так чулива до всього народна пісня супроводжує народ на всіх етапах і крокує в ногу з його життям.

В. ШАПОВАЛОВ,
аспірант кафедри української літератури.

КРАЩІ З КРАЩИХ

Велика група вихованців шкіл Одеської області прийнята на перший курс Одеського державного університету ім. Мечникова.

Це кращі із кращих. На випускних іспитах вони виявили добру теоретичну підготовку і показали тверді навички в знанні фізики, хімії, математики, російської, української мови і других предметів.

Одеський інститут удосконалення кваліфікації учителів, як і всі учителі нашої області, від усієї душі бажають своїм вихованцям великих і серйозних успіхів у засвоєнні передової

радянської науки. Ми виражаємо надію, що молоді студенти Одеського державного університету завжди будуть витриманими, наполегливими і впертими в навчанні.

Ми впевнені в тому, що колишні учні шкіл Одеської області зроблять все від них залежне, щоб підтримати прекрасні традиції одного із старіших університетів соціалістичної України—Одеського державного університету, традиції зв'язані з іменами Мечникова, Сеченова, Ковалевського, Григоровича і інших велетнів вітчизняної науки.

Випускникам шкіл Одеської області, як і випускникам шкіл інших областей, випало велике щастя—готуватись до майбутньої трудової діяльності під керівництвом досвідчених спеціалістів.

Дорогі друзі! Постійно пам'ятайте про те, що соціалістична Батьківщина, яка виростила і виховала Вас, а тепер дає можливість одержати вищу освіту, чекає від Вас гідного вкладу в справу комуністичного будівництва.

Група працівників обласного інституту удосконалення кваліфікації вчителів.

Весело і культурно провела літній відпочинок студентська молодь водної станції університету. Фото: група студентів на човні.

ЛЕГЕНДАРНІ ПОЛКОВОДЦІ

В ці дні наша країна відзначає 35 років з дня загибелі двох легендарних героїв громадянської війни — славного сина українського народу Миколи Олександровича Щорса і Василя Івановича Чапаєва.

Василь Іванович Чапаєв народився в сім'ї робітника. Сам він дуже рано почав трудове життя — працював тесляром в містах Поволжя.

Під час першої світової війни В. І. Чапаєв проявив себе на фронті як спритний і хоробрий солдат. Після поранення Чапаєв опинився в м. Ніколаєвську (нині Пугачовськ), де його і застала Велика Жовтнева революція.

Вступивши в Комуністичну партію ще в липні 1917 року, Чапаєв з перших же днів революції прийняв активну участь в установленні радянської влади на Поволжі і на Уралі. Він формує перші червоногвардійські загони і проводить роботу по перетворенню їх в регулярні червоноармійські частини.

Загони, сформовані Чапаєвим, під його керівництвом беруть участь в боротьбі проти білокозаків і білочехів. Після з'єднання чапаєвських загонів з основними силами Червоної Армії, Чапаєв призначається спочатку командиром бригади, а потім дивізії. Під його командуванням 25-а дивізія відіграла значну роль в припиненні наступу Колчака, а потім — в його розгромі.

В ніч на 5 вересня 1919 року Чапаєв трагічно загинув.

Микола Олександрович Щорс був сином робітника-слюсаря.

Ще в учнівські роки він зблизився з більшовицьким підпіллям і проводив революційну роботу.

Під час світової війни М. О. Щорс був спочатку воєнним

фельдшером, а потім — строевим офіцером. Військовий досвід, набутий ним на фронті, дуже допоміг М. О. Щорсові в його дальшій військово-революційній діяльності.

Після Великої Жовтневої революції М. О. Щорс, поранений і тяжко хворий, приїхав додому. Та фізичні страждання не зламали волі і революційного духу двадцятидвохрічного юнака. На Україну наступали німці. І Щорс організує партизанський загін для боротьби з загарбниками. Загін Щорса ріс, поповнюючись добровольцями з робітників і найбіднішого селянства.

З перших же днів свого існування загін завдає німцям сильних ударів і стримує їх наступ на півночі України і в Білорусії.

За дорученням В. І. Леніна Щорс проводить велику роботу, щоб створити з багатьох дрібних партизанських загонів сильну регулярну військову частину. Він наполегливо бореться за підвищення дисципліни бойової виучки бійців. Так видний славний Богунський полк. Він, а потім і щорсівська Перша Українська дивізія, відіграла дуже велику роль в розгромі німецьких і петлюрівських військ і в звільненні України від контрреволюції.

30 серпня 1919 року під час героїчної оборони коростенського плацдарму від наступаючих петлюрівців та білополян М. О. Щорс був вбитий.

Чапаєв і Щорс — народні герої. Вони вийшли із надр братніх народів — російського і українського. В їх долі було чимало спільного. Обидва вони віддали сили і життя за революцію і назавжди залишилися у вдячній пам'яті радянських людей.

Нові книги з мовознавства і методики викладання мови

Фонди наукової бібліотеки університету ввесь час поповнюються новими книгами з різноманітних галузей знання.

Переглядаючи літературу, придбану бібліотекою протягом літа 1954 р., ми звернули увагу на деякі монографії і посібники, що відбивають нові досягнення радянського мовознавства і методики викладання російської мови. Рекомендуємо студентам і аспірантам-філологам ознайомитись з ними.

1. Ф. П. Філін, Происхождение и развитие русского языка. Л., 1954, 47 с. Брошура видана Ленінградським відділом Всесоюзного товариства по розповсюдженню політичних і наукових знань.

Автор коротко в дохідливій формі подає основні відомості про походження і розвиток російської мови. Торкаючись найстаріших періодів розвитку східнослов'янських мов, автор наводить багато цікавого матеріалу із слов'янських слів та зазначених з грецької, фініської та інших неслов'янських мов.

Своєрідно висвітлюються взаємозв'язки старослов'янської і староруської літературних мов. Підкріплюється конкретним ілюстративним матеріалом відоме положення про формування російської національної

мови на основі курсько-орловського діалекту. Подано порівняльну характеристику лексики трьох братніх східнослов'янських мов: російської, української і білоруської. Таким чином, ряд проблем висвітлюється в розглядуваній брошурі по-новому, і це робить її цікавою також і для науковців-мовознавців.

2. Уроки російського мови в V-VII класах. Фонетика, состав слова, морфология. Под редакцией проф. М. А. Мельникова, М., 1954, 362 с.

Книгу видано в серії «Педагогічна бібліотека вчителя». Академією педагогічних наук РРФСР. Вона містить узагальнення багаторічного досвіду викладання російської мови в школі відомими методистами П. П. Іванова, М. В. Ушакова, А. В. Хлебнікової, Г. П. Фірсова та інш. Автор поставили собі за мету полегшити викладачам V-VII класів відповідальну роботу по підготовці до уроків з граматики. В посібнику настійно підкреслюється необхідність органічного зв'язку вивчення граматики з розвитком мови і правописом. В книзі подано примірні плани викладання різних розділів граматики та численні зразки вправ, які кожний вчитель може використати в своїй роботі. Особливе місце займають методичні розробки уроків

1. Нешаслива доля Пушкінського збірника

Одеса завжди була містом значних пушкінських традицій. Тут завжди виходили наукові збірники, книжки, присвячені великому поетові. Тут одним з перших в країні було споруджено пам'ятник поетові. Завжди урочисто відзначалися ювілейні дати. Особливого ж розмаху набуло пушкізнавство в Одесі за Радянської влади, коли створено було в 20-х роках Пушкінську наукову комісію при Будинку вчених, яка видала три дуже цінні збірники — серед них відомий всім пушкіністам «Словник одеських знайомих Пушкіна».

У 1949 р. в нашому університеті, як і по всій країні, було урочисто відзначено Пушкінський ювілей. Проведена була наукова сесія, тези прочитаних доповідей вийшли окремим збірником. Сесія дала поштовх до розгортання пушкінознавчої роботи не тільки в університеті, а й поза його межами — з ініціативи університетських філологів відновила свою діяльність Пушкінська комісія при Будинку вчених. Щороку одеські пушкінознавці беруть участь у Всесоюзних пушкінських конференціях у Ленінграді.

А найголовніше — підготовлено було в 1949—50 роках Пушкінський науковий збірник, що складався з 7 робіт присвячених переважно південному періоду життя і творчості поета, зв'язкам Пушкіна з українською літературою. Збірник дістав позитивні рецензії, зокрема в Ленінграді, від працівників Інституту російської літератури (Пушкінського будинку). Спільне побажання було одне: — видати збірник!

Він і справді був набраний і зверстаний, але й досі можна побачити в деканаті філологічного факультету оцей єдиний зверстаний примірник. Два чи три роки у зв'язку з тимчасовим обмеженням видавничої діяльності університету справді не було можливості видати збірник. Але нарешті видавничі можливості покращали, план 1954 року включив до своїх граф Пушкінський збірник. Всі автори переглянули статті, доробили і оновили їх. Додано було кілька нових робіт. Здавалось, тепер вже збірник безперечно вийде.

Але сподівання виявились марними. Як тільки виявилось, що видавництво Київського університету не може «підняти» всю продукцію Одеського університету що потрібні скорочення, вибір впав знову на Пушкінський збірник. «Досить з філологічного факультету випуску, присвяченого 300-річчю возз'єднання України з Росією». — Пушкінський збірник «скасавано». Дві статті, правда, передано до збірника, присвяченого возз'єднанню, а самостійного Пушкінського видання вирішено не випускати.

Ця ухвала неправильна. Не можна занедбати пушкінські традиції, які завжди були сильними в Одесі і зокрема в нашому ж університеті! Передбачається одну з наступних Всесоюзних пушкінських конференцій провести в Одесі. Якою ж друкованою продукцією останніх років зможуть похвалитись тоді одеські пушкінознавці? Рукописами або гранками невиданого збірника?

Поговоримо про видавничі справи

Треба, нарешті, знайти можливість для видання Пушкінського збірника, який вже стільки часу чекає своєї черги.

2. Позабуті студентські й аспірантські роботи

Щороку в стінах університету нашою молоддю — студентами та аспірантами — створюється чимало цінних робіт. Але з друкуванням їх справа ще гірша ніж з працями старших товаришів.

Як правило, цінні роботи, гідні друку, пишуться студентами на IV, а то й на V курсі. Але поки вони проходять рецензування й редактування, схвалюються до друку — студент встигає закінчити університет, виїхати за призначенням. Ще більшою мірою це стосується дипломних робіт, які часом рекомендуються державними екзаменаційними комісіями до друку, але мова про надрукування яких може практично піти, звичайно, лише через рік по закінченні студентом університету. Але й потім часто справа з друкуванням не рухається з місця. Говорять:

— А де тепер цей студент? Як він працює? Чи виправдав себе на практичній роботі? Чи можна його друкувати, коли ми нічого про нього не знаємо?

І оскільки справді у нас в університеті нема зв'язків з випускниками, то дізнатись про долю автора, про його творчі успіхи неможливо — робота відкладається. Так рік-у-рік лишаються ненадрукованими багато цікавих робіт.

Недавно редколегія збірника філологічного факультету, плануючи збірник до 300-річчя возз'єднання, включила до нього дві роботи наших випускників. Але загальноуніверситетська редколегія їх раптом виключила з збірника: мовляв, тут повинні друкуватись тільки роботи викладачів.

Чому зробили так — незрозуміло. Ленінградський університет постійно включає до своїх видань разом з роботами професорів і доцентів кращі студентські роботи. Недавно прийшов збірник філологічного факультету Саратовського університету, де теж вміщено дві студентські роботи. Така ж практика і по багатьох інших вузах. Наукова робота студентів є складовою частиною тих досліджень, які ведуться на кафедрах, і тому є повна рація включати в окремих випадках кращі студентські роботи до загальних збірників.

Так само треба впорядкувати справу з друкуванням робіт наших аспірантів. Розділи дисертацій — чи самостійні праці, виконані десь на другому році навчання, — теж практично виявляється можливим друкувати, коли аспірант пішов з університету на практичну роботу. Кажуть, що він надрукує її десь в збірниках того інституту, де працюватиме. Але це ж наша продукція, і вона повинна знаходити відбиття насамперед в наших виданнях.

3. Відновити цінне видання

В 1948—49 роках в нашому університеті виходило таке видання, як «Известия Одесского государ-

ственного университета им. Мечникова». Виходили «Известия» невеликими зошитами чотири рази на рік на 3-4 друкованих аркушах кожен. Була можливість оперативно подавати свіжий матеріал, відгукуватись на наукові ювілеї, друкувати найцікавіші доповіді наукових сесій, які мають загальнонауковий інтерес, а не тільки цікаві для спеціалістів одної лише галузі науки. Подавалась бібліографія, наукова хроніка. Тут можна було вмістити цікавий автореферат дисертації, принципово-важливу рецензію на захищену кандидатську дисертацію, студентську роботу, відзначену на конкурсі.

Більшість випусків «Известий» дістали схвалення серед наукової громадськості. Це був новий тип наукового видання, який цілком себе виправдав і незрозуміло, чому від нього відмовились хоч би при складанні видавничого плану 1954 року.

Слід з 1955 року це видання відновити. Воно може й повинно бути цікавим для всіх наукових працівників і нашого університету, і інших вузів.

4. А як же з розповсюдженням наших видань?

Найгірша у нас справа з розповсюдженням університетських видань. Збірник вийшов, авторські примірники роздано, частину тиража розіслано порядком обміну до різних наукових установ, а решта... Решта лежить. Раніше лежала на складі нашої друкарні, тепер лежить у підвалах наукової бібліотеки. В більшості кабінетів нема навіть видань нашого ж університету.

Купити книжку, хоч на ній є ціна, неможливо. Її ніхто не продає, хоч багато хто хотів би придбати таку книжку. Ніде не з'являється (навіть в багатотиражній) жодної згадки про вихід збірника, хоч це могло бути безпосередньою справою нашої бібліотеки. Тут такі ж — без всякого поширення штатів! — можна було б організувати і продаж наших видань.

Тим часом в бібліотеці весь тираж стає недоступним для читача. Торік до Одеси приїжджав один шевченкознавець, який хотів придбати примірник Шевченківського збірника нашого університету. Це виявилось неможливим, хоч в бібліотеці є чи не дві сотні примірників. Виявляється, всі вони... заінвентаризовані і видавати їх вже не можна. Єдиний — анекдотичний! — вихід: взяти книжку на абонемент, загубити і заплатити гроші (але мабуть вже в якомусь десятикратному розмірі?!).

Всім зрозуміло, що книжки треба «розінвентаризувати» і пустити в продаж, але як це почати — ніхто не знає.

А треба дізнатись і впорядкувати справу з розповсюдженням наших видань і взагалі всі наші видавничі справи. Це з допомогою всієї громадськості університетської легко може зробити нове керівництво наукової частини.

Доцент А. НЕДЗВІДСЬКИЙ.

Участь студентів в роботі ботсаду

Науково-учбовою і експериментальною базою нашого університету в галузі вивчення рослинності є ботанічний сад університету.

В минулому році в основу науково-дослідної роботи саду були покладені рішення лютнево-березневого Пленуму ЦК КПРС.

В відділах і лабораторіях саду проводиться наукова робота по інтродукції і акліматизації різних деревно-кущових і трав'янистих рослин, а також сортопробування і виведення нових сортів півден-

них плодкових і технічних рослин.

Студенти біологічного факультету всіх курсів під керівництвом професорсько-викладацького складу проводять свою навчальну і виробничу практику, використовуючи для цієї мети дослідні ділянки, дендрарій, оранжереї і парниково-тепличне господарство. Ботанічний сад постійно закріплює і розширює зв'язок з різними науково-дослідними установами та іншими організаціями шляхом обмінних операцій насін-

ням, консультацій з різних питань.

Колектив нашого ботанічного саду є учасником Всесоюзної сільськогосподарської виставки.

Для успішного виконання навчальної і науково-дослідної роботи факультету в наступному навчальному році необхідна постійна участь студентів у роботі ботанічного саду.

Е. ТИТАРЕНКО, директор ботанічного саду ОДУ.

В. о. редактора М. В. ПАВЛЮК.